

Pracownia Zrównoważonego Rozwoju

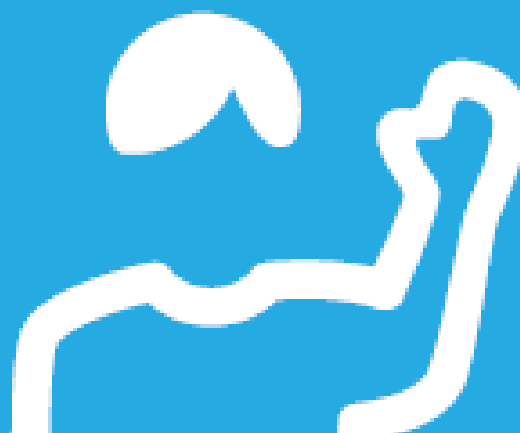
Pracownia Zrównoważonego Rozwoju
ul. św. Katarzyny 5/3, 87-100 Toruń
www.pzr.org.pl fundacja@pzr.org.pl

PARTYCYPACJA

Partycypacja obywatelska – CO TO TAKIEGO?

Partycypacja
obywatelska
to uczestnictwo,
wpływanie przez
obywateli na to,
co ich dotyczy.

Partycypacja obywatelska – wertykalna – współpraca obywateli z władzą

Np. stworzenie strategii rozwoju miejscowości przy udziale mieszkańców i organizacji pozarządowych

Partycypacja społeczna – horyzontalna – współpraca grup osób w celu osiągnięcia wspólnego celu

Np. wspólne podjęcie remontu podwórka przez mieszkańców

Różne stopnie zaangażowania - drabina partycypacji

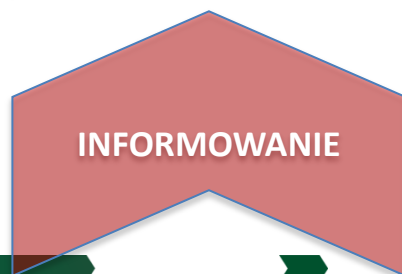
Drabina partycypacji – sposób na uporządkowanie myślenia o działaniach partycypacyjnych i ich różnych formach

komunikacja oraz działanie dwustronne: obywatele i organizacje pozarządowe występują jako partnerzy w tworzeniu i realizowaniu działań

komunikacja dwustronna: władza pyta o zdanie (i wysłuchuje) obywateli/organizacje pozarządowe

dostarczanie obywatelom wiedzy na temat planowanych i realizowanych działań – komunikacja jednostronna: władza → obywatele

Różne stopnie zaangażowania - drabina partycypacji

Informowanie - działania władz prowadzą się do poinformowania obywateli o decyzjach ich dotyczących. Nie ma tutaj miejsca na jakikolwiek aktywny wpływ ludzi na kształt podejmowanych przez władzę działań, prowadzi ich jedynie do roli biernych odbiorców.

Konsultowanie - poza poinformowaniem, władza daje obywatelom możliwość wypowiedzenia się na temat planowanych działań. Osoby uczestniczące w konsultacjach występują niejako w roli „doradców”, których pyta się o zdanie i opinie w konkretnej sprawie. Głosy obywateli są więc rozważane, choć nie ma gwarancji, że zostaną wzięte pod uwagę. Obecnie, ze względu między innymi na regulacje prawne, jest to jedna z najpopularniejszych form partycypacji obywatelskiej w Polsce.

Współdecydowanie - pełne partnerstwo pomiędzy władzą a obywatelami polegające na przekazaniu obywatelom części kompetencji dotyczących podejmowanych działań i decyzji. Poniekąd to wprowadzenie przez władzę w życie prostego (choć bardzo trudnego w rzeczywistości) założenia, że „ludzie wiedzą lepiej, czego im potrzeba”. Tym samym obywatele mają realny wpływ na decyzje i działania, dotyczące ich (bezpośrednio lub pośrednio).

Przykładowe obszary zastosowania partycypacji

- **planowanie przestrzeni** → np. wspólne wymyślanie zagospodarowania wnętrza klubu, podwórka, parku, konsultowanie planu zagospodarowania ulicy
- **tworzenie oferty/programu** → np. zajęć w ośrodku kultury, bibliotece
- **konsultowanie usług publicznych** → np. ocena przez użytkowników usług transportowych, zdrowotnych
- **planowanie budżetu** → np. wspólne decydowanie o przeznaczeniu budżetu lub jego części
- **tworzenie/konsultowanie dokumentów** → np. konsultowanie strategii rozwoju miasta, planów inwestycyjnych

Aktorzy w procesach partycypacyjnych

W działaniach partycypacyjnych ważna jest ich „trójstronność” (obecność obywateli zarówno zrzeszonych, jak i niezrzeszonych)

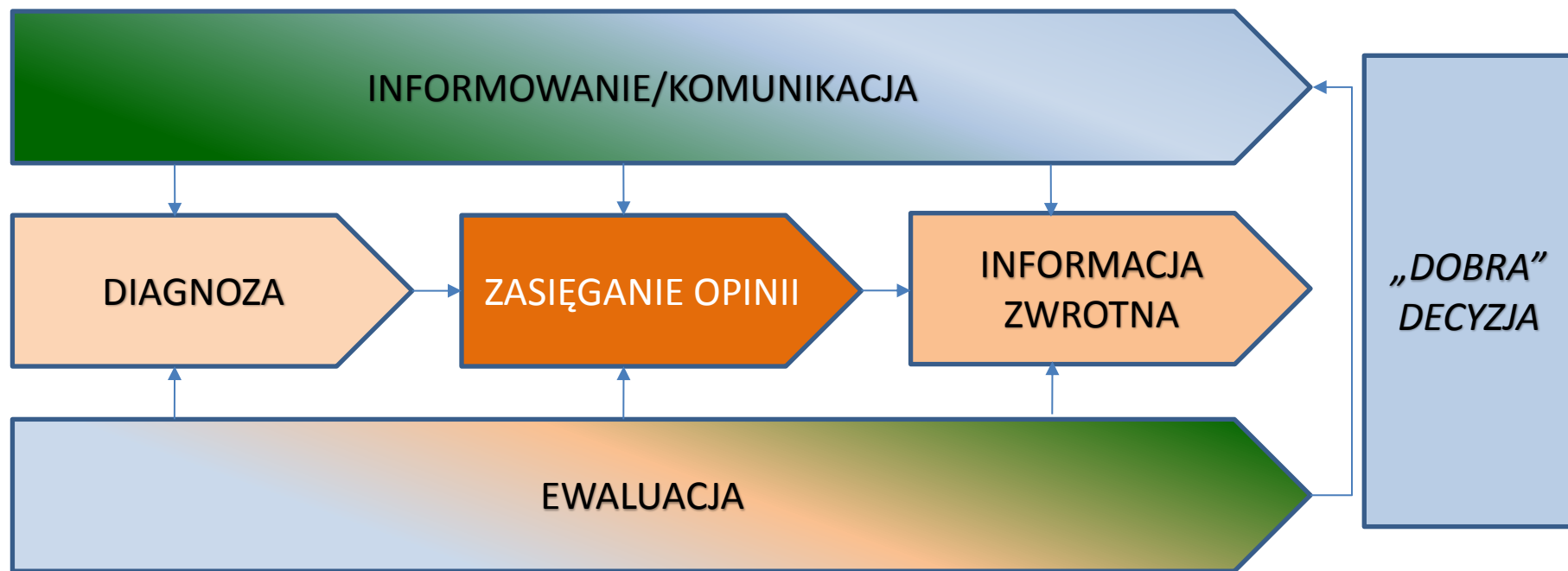

Procesy partycypacyjne - rodzaje produktów i wyników

- **stworzenie mapy istniejących uwag i opinii** (np. systematyczne badanie opinii w ramach panelu obywatelskiego)
- **stworzenie uwspólnionej (podzielanej) wizji** (będącej efektem np. spotkania w formule warsztatów przyszłościowych)
- **recenzja dotychczasowych działań/usług**
- **wygenerowanie nowych pomysłów** (np. w ramach zgłaszania projektów do budżetu partycypacyjnego)
- **wybór priorytetów/najlepszych rozwiązań** (będących efektem np. sądu obywatelskiego)
- **wypracowanie nowych rozwiązań** (np. podczas wspólnego planowania zagospodarowania przestrzeni)

Etapy procesu partycypacyjnego

Diagnoza

To zebranie informacji odnośnie dotychczasowej sytuacji przedmiotu konsultacji, na którą składają się:

- Zebranie danych merytorycznych: opracowania , badania i analizy
- Mapa interesariuszy przedmiotu konsultacji
- Uzyskanie opinii odnośnie dotychczasowej sytuacji
- Określenie potrzeb i oczekiwań interesariuszy odnośnie przedmiotu konsultacji.

Informacja/komunikacja

To zaproszenie interesariuszy do planowanego procesu.
Służy nie tylko informowaniu, ale również zachęceniu do
zaangażowania się w proces podejmowania decyzji.
Prowadzona jest przez cały czas trwania procesu

Zasięganie opinii

To główny etap całego procesu, w trakcie którego interesariusze dzielą się opinią oraz wypracowują rozwiązania/stanowiska.

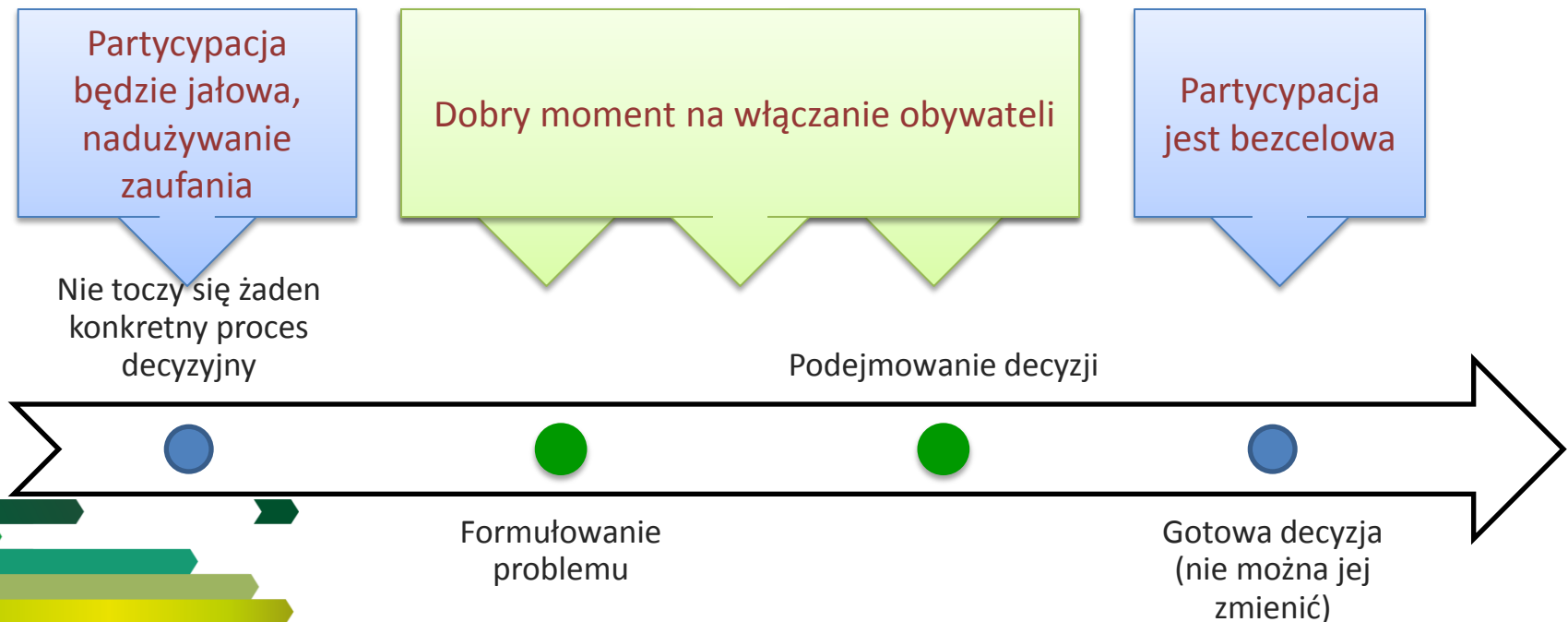
Informacja zwrotna

To upublicznienie i przekazanie informacji wszystkim interesariuszom na temat podejmowanych decyzji wraz ze szczegółowym uzasadnieniem.

Kiedy włączać obywateli?

- ✓ gdy toczy się proces podejmowania decyzji, do którego konsultacje się odnoszą
- ✓ gdy jest jasne kto ma wziąć pod uwagę wyniki procesu partycypacyjnego
- ✓ gdy istnieje możliwość realnej zmiany w wyniku procesu

7 zasad konsultacji społecznych

Siedem Zasad Konsultacji zostało zarekomendowanych w programie „Lepsze regulacje 2015” jako dokument zalecany do stosowania w ministerstwach do czasu wypracowania w administracji jednolitych Wytycznych do Oceny Skutków Regulacji i Zasad konsultacji przeprowadzanych podczas przygotowywania dokumentów rządowych ([link do dokumentu](#)).

- 1. DOBRA WIARA** — Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.
- 2. POWSZECHNOŚĆ** — Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.
- 3. PRZEJRZYSTOŚĆ** — Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.
- 4. RESPONSYWNOŚĆ** — Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych.
- 5. KOORDYNACJA** — Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje tak politycznie jak organizacyjnie. Powinny one być odpowiednio umocowane w strukturze administracji.
- 6. PRZEWIDYWALNOŚĆ** — Konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego. Powinny być prowadzone w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.
- 7. POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO** — Ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

Podstawowe bariery po stronie uczestników konsultacji

zbyt krótki okres trwania konsultacji

poczucie fasadowości i pozorności procesu

brak wiary w to, że urzędnicy uznają zgłaszane opinie za wartościowe

zapraszanie do konsultacji tych samych uczestników, ograniczenie konsultacji do instytucji

prrowadzenie konsultacji na zbyt późnym etapie

obawy przed sankcjami za niepopularne opinie

brak konsultacji dotyczących spraw znajdujących się w sferze autentycznych zainteresowań obywateli

czynniki organizacyjne: zły termin, niedostępne miejsce

skomplikowana procedura składania uwag

brak dostatecznej informacji o konsultacjach

Podstawowe bariery po stronie organizatorów konsultacji społecznych

ograniczenia budżetowe i czasowe („konkurencja” w ograniczonym czasie urzędnika)

zniechęcające doświadczenie niskiego zaangażowania uczestników
partykularne interesy uczestników konsultacji (grupy interesów zamiast troski o dobro publiczne)

brak płaszczyzn komunikacyjnych

niewystraczająca praktyczna wiedza na temat prowadzenia konsultacji

brak wiedzy i kompetencji po stronie uczestników

niejednolite stanowisko urzędu w sprawie konsultowanej sprawy

brak wiedzy o ekspertach i organizacjach zajmujących się konsultowaną kwestią (nie bardzo wiadomo kogo w szczególności warto zainteresować daną kwestią)

źródło i więcej: Badanie Efektywności Mechanizmów Konsultacji Społecznych,

http://www.pozytek.gov.pl/files/DOKUMENTY%20ROZNE/BEKS_raport.pdf

Ćwiczenie

Drabina partycypacji

ANGAŻOWANIE

Reguła Roberta Cialdiniego

Reguła wzajemności

Jeśli ty zrobiłeś dla mnie coś dobrego, to ja także zrobię coś dobrego dla ciebie.

Spółeczny dowód słuszności

Jeżeli inni ludzie postępują w dany sposób, to oznacza to że ten sposób jest właściwy i ja również będę postępował w ten sam sposób.

Reguła lubienia i sympatii

Jeżeli lubię cię, to chętniej spełnię twoją prośbę.

Wpływ autorytetu

Jeżeli uważam, że jesteś autorytetem, to chętniej spełnię twoją prośbę.

Reguła niedostępności

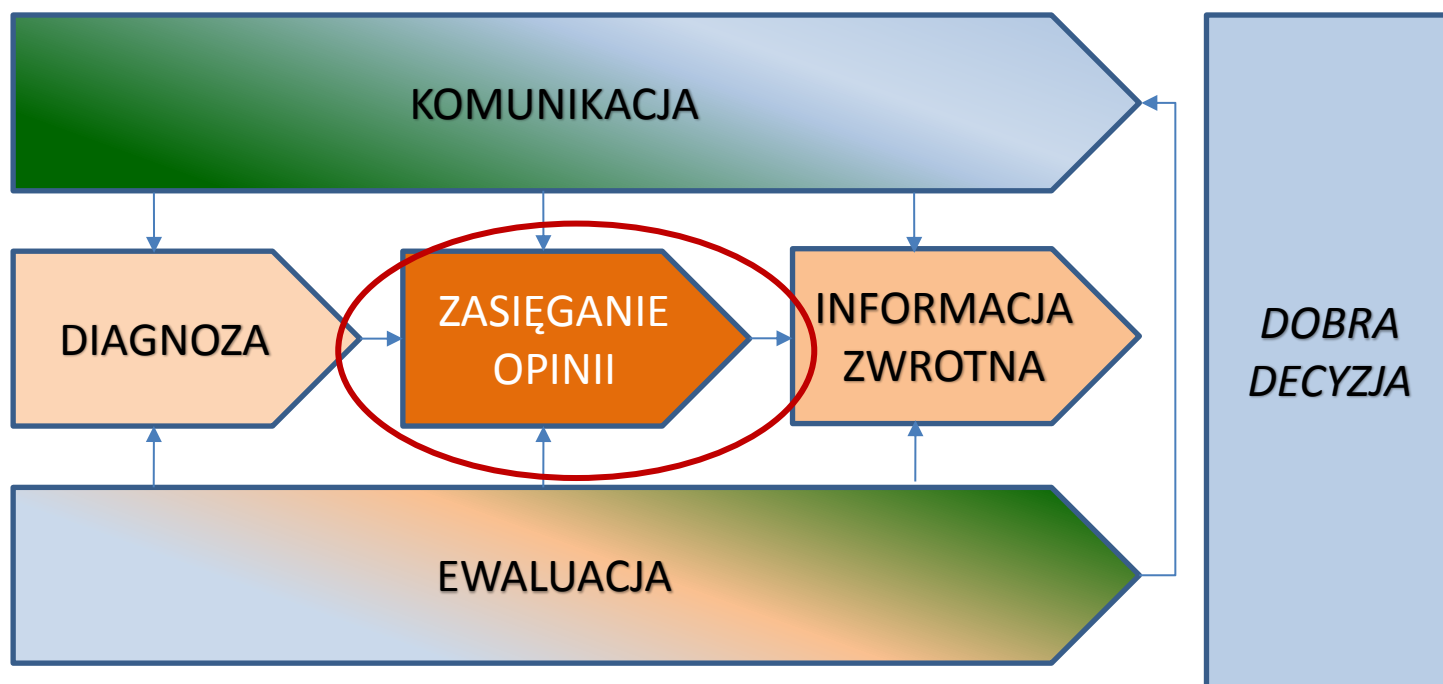
Jeżeli coś jest rzadkie lub trudno osiągalne, to pewnie jest dobre.

Reguła zaangażowania i konsekwencji

Jeżeli zaangażowałem się w coś, to będę kontynuował to działanie, ponieważ chcę być postrzegany jako osoba konsekwentna.

Etapy procesu partycypacyjnego

Zasięganie opinii

To główny etap całego procesu, w trakcie którego interesariusze dzielą się opinią na temat przedmiotu konsultacji oraz/lub wypracowują rozwiązania/stanowiska.

TECHNIKI/NARZĘDZIA

ZBIERANIE OPINII

Rezultatem są indywidualne opinie mieszkańców/interesariuszy, ich pomysły. Otrzymujemy wiele, mniej lub bardziej przemyślanych i poukładanych głosów.

- Tradycyjne metody zbierania opinii, uwag, pomysłów (w formie papierowej, elektronicznej, na formularzach lub w luźnej formie)
- Otwarte spotkanie z mieszkańcami/debata/open space
- World Cafe

WYPRACOWANIE ROZWIĄZAŃ

Rezultatem jest rozwiązanie, pomysł, koncepcja, przemyślane i wypracowane wspólnie przez interesariuszy rozwiązanie.

- Grupa Robocza (Grupa Reprezentatywna, Grupa Rekomendacyjna)
- Warsztaty przyszłościowe

Tradycyjne zbieranie opinii

W całym okresie konsultacji, tj. **od 3 do 24 października**, można także przysyłać do nas swoje uwagi do projektu regulaminu. Uwagi można składać na formularzu (do pobrania niżej) i przysyłać:

- mailem na adres: konsultacje@um.torun.pl
- faxem pod nr 56 611 86 80
- dostarczyć pocztą tradycyjną albo osobiście do Wydziału Komunikacji Społecznej i Informacji Urzędu Miasta Torunia, ul. Wały gen. Sikorskiego 8, 87-100 Toruń (do 24 października 2013 r.)

Regulamin budżetu partycypacyjnego Konsultacje społeczne Formularz do zgłaszania uwag

MIASTO TORUŃ

Lp.	Kto składa uwagę? (imię i nazwisko osoby zgłaszającej uwagę/ nazwa instytucji lub organizacji)	Do czego odnosi się uwaga? (numer paragrafu „§”)	Do czego odnosi się uwaga? (aktualny tekst)	Proponowany tekst	Uzasadnienie

Tradycyjne zbieranie opinii – kiedy stosujemy?

- Kiedy mamy pewność, że liczba opinii będzie niewielka;
- Jeśli chcemy pozyskać opinie ekspertów, interesariuszy, z którymi nie ma możliwości przeprowadzenia innych technik;
- W końcowej fazie konsultacji, kiedy konsultujemy gotowy dokument.
- Stosowanie tej techniki w konsultacjach, które dotyczą dużej liczby interesariuszy, może być kłopotliwe ze względu na trudne agregowanie i późniejsze wykorzystanie informacji, np. kiedy otrzymamy setki lub tysiące opinii...

Otwarte spotkanie z mieszkańcami / Debata / Open Space

Interesariusze a dobór miejsca

Otwarte spotkanie z mieszkańcami / Debata / Open Space

Interesariusze a dobór miejsca

OPEN SPACE

To zazwyczaj całodniowe spotkania, w całości tworzone przez jego uczestników. Ustalony wcześniej jest jedynie ogólny obszar dyskusji – poszczególne tematy ustalane są przez samych uczestników.

- **Do czego przydatne:**
 - wypracowywanie założeń, pomysłów
 - równoległa praca nad różnymi wątkami sprawy
- **Zasady:**
 - wyznaczony jedynie wiodący temat spotkania, poszczególne wątki do rozmowy zgłaszane przez uczestników
 - spontaniczny i zmienny podział na grupy
 - nacisk na konkretne rekomendacje
 - *głosowanie nogami*: każdy może wybrać interesującą go grupę i w każdym momencie przejść do innej
- **Czego wymaga:**
 - przestrzeń pozwalająca na pracę w wielu grupach
 - doświadczony moderator znający założenia techniki
 - dokumentowanie prac w grupach (notatki)

World Cafe

World Cafe

Kiedy stosujemy?

- Kiedy chcemy zebrać opinie, pomysły i rozwiązania na zdiagnozowane problemy i potrzeby lub zadany temat, złożony z kilku wątków.
 - Kiedy chcemy w krótkim czasie zebrać dużo informacji i pomysłów w kilku określonych tematach,
 - Kiedy chcemy, uzyskać usystematyzowane opinie.
-

WORLD CAFE

Rozmowa toczy się przy kilku stolikach, każdy posiada swojego stałego „gospodarza” i poświęcony jest innemu tematowi. Uczestnicy podzieleni na niewielkie grupki i co ok. 15 min zmieniają stół i temat rozmowy, starając się dopowiedzieć coś nowego do pracy poprzednich grup.

ZALETY:

- możliwość wypracowania wielu różnych pomysłów w większym gronie
- można sprecyzować temat rozmowy, skupić się na poszczególnych aspektach

WADY:

- trudność organizacji przy większej liczbie uczestników
- rzadko prowadzi do konkretnych rozwiązań (raczej ogólnych pomysłów)

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ?

- dużo zależy od sformułowania tematów „stolikowych” – muszą być konkretne, ale i dające możliwość „wielokrotnej” rozmowy
- potrzeba „gospodarzy” stolików – osób prowadzących i podsumowujących dyskusje
- przy każdym stole miejsce na notatki: flipchart lub papierowy obrus, gdzie zapisywane są wnioski z dyskusji

Więcej o technice: <http://www.theworldcafe.com/tools.html>

Grupa Robocza/Reprezentatywna/R ekomendacyjna

Kiedy stosujemy?

- To skuteczny mechanizm do wypracowania złożonych, wieloaspektowych rozwiązań.
- Kiedy chcemy określić koncepcję zagospodarowania przestrzeni (parku, skweru, placu, ulicy).
- Kiedy tworzymy strategie, polityki, programy.
- Kiedy chcemy podjąć decyzję o kontrowersyjnej inwestycji.

Konsultacje mimochodem

– Przepis Na Ulicę

KONSULTACJE „MIMOCHODEM”

Wykorzystanie różnych wydarzeń (np. pikników, spotkań świątecznych, festynów) do zbierania opinii na ważny dla nas temat.

ZALETY

- możliwość dotarcia do szerokiego grona osób
- atrakcyjna, niezobowiązująca forma może zachęcić osoby dotychczas niezainteresowane tematem

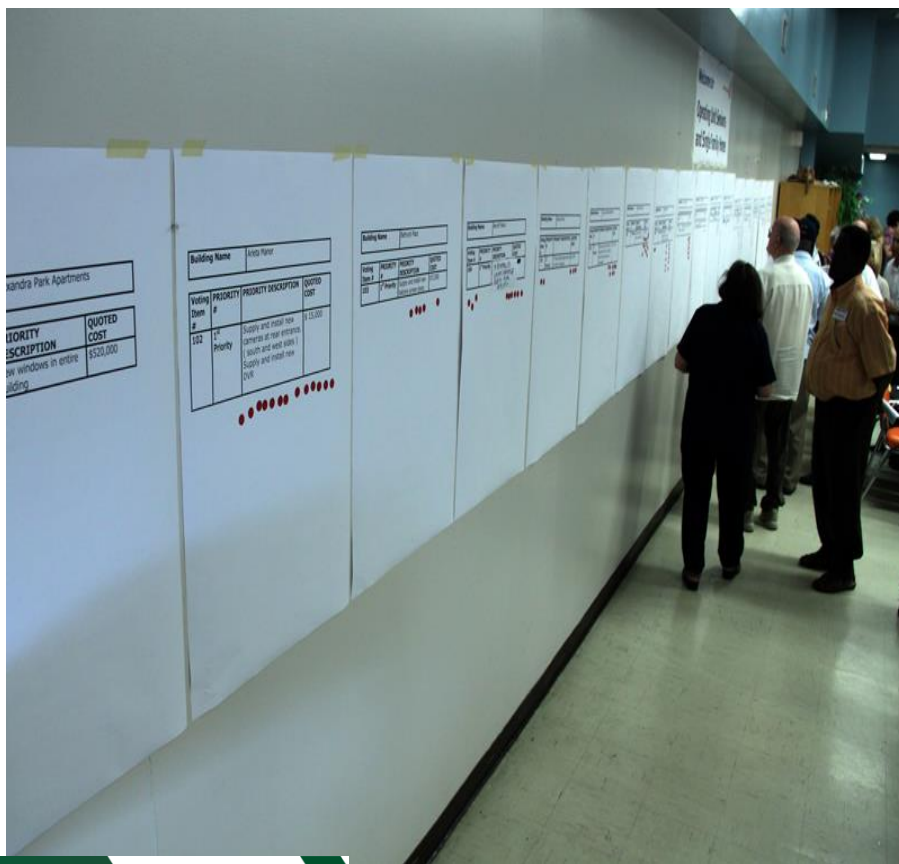
WADY

- brak możliwości pogłębionej rozmowy
- brak kontroli nad tym, kto zabiera głos (zaproszenia na wydarzenia otwarte i szerokie)
- wydarzenie główną atrakcją, nasz punkt może nie być zauważony

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ?

- atrakcyjne i „szybkie” sposoby na wypowiedzenia się (np. głosowanie poprzez naklejanie kropek, wrzucanie kulek do słoików, dopisywanie skojarzeń)
- aktywne zapraszanie, zachęcanie do wypowiedzenia się
- wyraźna i czytelna informacja o innych naszych działaniach

Głosowanie

ZAGŁOSUJ NA BUDŻET PARTYCYPACYJNY

Jeżeli chciałbyś mieć plac zabaw dla dzieci na swoim osiedlu, wyremontowany chodnik, lepsze boisko, nowy parking, ładnie urządzone skwer albo cykl letnich imprez plenerowych, to nie mogłeś lepiej trafić. W Toruniu właśnie trwa procedura budżetu partycypacyjnego na rok 2014.

Od 25 stycznia do 3 lutego głosujemy na projekty zgłoszone do budżetu partycypacyjnego Torunia na rok 2014. Mieszkańcy wybierają spośród 144 projektów znajdujących się na 13 listach lokalnych i jednej ogólnomiejskiej.

Budżet partycypacyjny to szczególny sposób decydowania o części wydatków publicznych. Polega na tym, że władze lokalne oddają do dyspozycji mieszkańców część miejskiego budżetu. Dzięki temu każdy z nas może samodzielnie zgłaszać, a potem decydować w głosowaniu, na co te pieniądze zostaną wydane.

ZAGŁOSUJ PRZEZ INTERNET NA WYBRANE PROJEKTY

Początek głosowania: 25 stycznia
Koniec głosowania: 3 lutego

LISTY PROJEKTÓW

Listy lokalne
Lista ogólnomiejska

GŁOSOWANIE GDZIE I KIEDY?

Głosujemy od 25 stycznia
do 3 lutego 2014 roku

Głosowanie

Kiedy stosujemy?

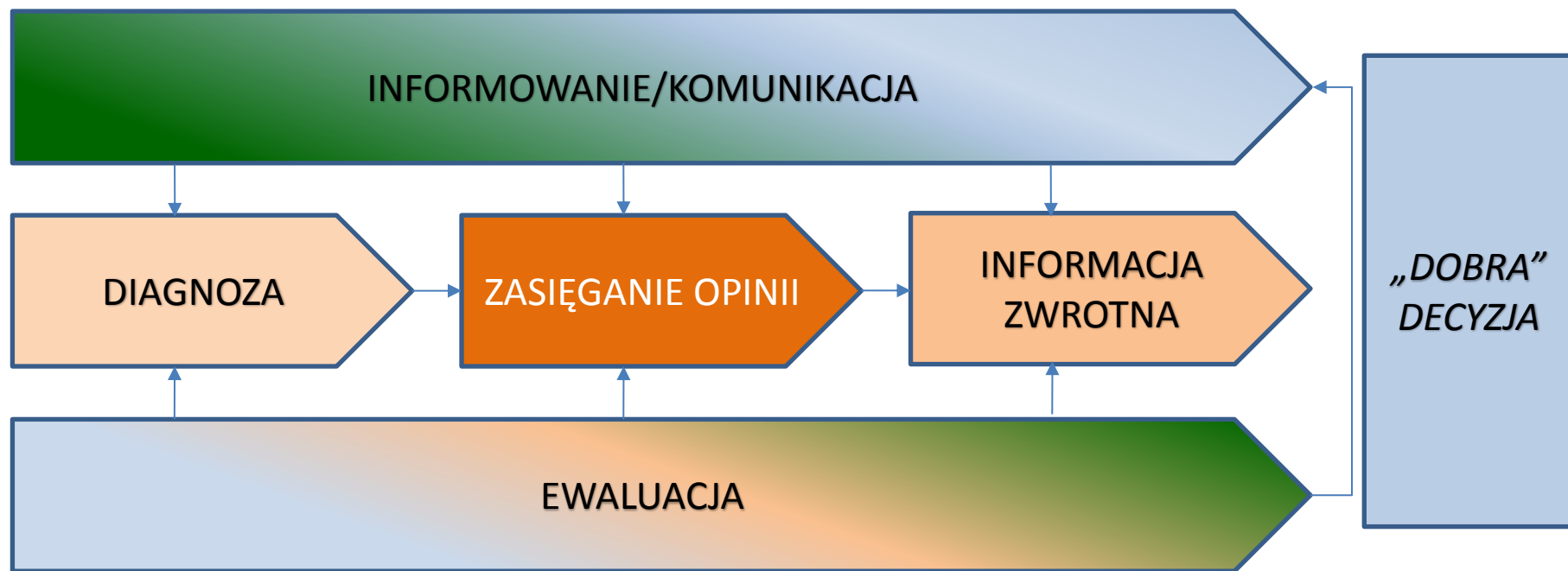
- To metoda stosowana na końcu etapu zasięgania opinii, kiedy mamy kilka lub wiele propozycji rozwiązań
 - Kiedy potrzebujemy precyzyjnego określenia najbardziej popularnych (akceptowanych) rozwiązań
 - Przykłady wykorzystania: fundusz sołecki, budżet obywatelski, wybór koncepcji zagospodarowania przestrzeni, wybór koncepcji przebudowy itp...
-

Ćwiczenie

1. Zaplanujcie kolejne działania zmierzające do realizacji celu. Wybierzcie 2- 3 techniki opierając się o studium przypadku i opiszcie jak je zastosujecie (co i jak się zdarzy?)
 2. Jak zapewnicie (**w całym procesie : diagnoza, informowanie, zasięganie opinii, informacji zwrotnej**) występowanie Reguł Cialdiniego dla **społeczności i dla przedstawicieli władzy** - opiszcie jak je spełnicie.
- Reguła wzajemności – sprowadzająca się do słów „przysługa za przysługę”.
 - Reguła konsekwencji – odwołuje się do prawidłowości, że człowiek chce sprawiać wrażenie racjonalnego, rozumnego, stałego i konsekwentnego w swoich deklaracjach i zachowaniu. Zasada sprowadza się do twierdzenia, że „skoro powiedziało się A, trzeba powiedzieć B”.
 - Społeczny dowód słuszności – przekonanie ludzi, że większość zawsze ma rację.
 - Reguła lubienia i sympatii – skłonność do uległości wobec osób, które się lubi i które są podobne do nas samych.
 - Reguła autorytetu – tendencja do ulegania ludziom, którzy sprawiają wrażenie ekspertów w danej dziedzinie.
 - Reguła niedostępności – czynienie oferty bardziej atrakcyjnej poprzez roztaczanie wizji, że jest to produkt unikatowy, jedyny w swoim rodzaju, trudny do osiągnięcia po tak atrakcyjnej cenie.

PARTYCYPACJA

Dziękujemy

Dorota Michalska

Joanna Suchomska

Krzysztof Ślebioda

Pracownia Zrównoważonego Rozwoju

www.pzr.org.pl

fundacja@pzr.org.pl

